

Міністерство освіти і науки України

**Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького**

Факультет ветеринарної гігієни, екології та права

Кафедра екології

Методичні вказівки

***до підготовки, написання та оформлення
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ***

**для здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти
спеціальності 101 «Екологія»
галузі знань 10 «Природничі науки»**

Львів – 2021

УДК: 619:371.214.114:378.22(079.2)

Методичні вказівки для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» / укл.: Р.П. Параняк, Б.М. Калин, А.А. Буцяк, О.П. Сухорська, С.Й. Кропивка, О.В. Мацуська, Н.А. Литвин, В.Я.Віщур, Т.Б. Нагірняк, Н.І. Градович – Львів, 2021. 42 с.

Рецензенти:

Сливка Н.Б., к.т.н., доцент кафедри молока і молочних продуктів Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Смолінська О.Є. д.пед.н., професор, завідувач кафедри філософії та педагогіки Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

У методичних вказівках викладено загальні положення організації наукової роботи, основні вимоги щодо підготовки, написання та порядку проведення захисту кваліфікаційних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія».

Наведено перелік тем для виконання кваліфікаційних робіт, основні етапи проведення здобувачами вищої освіти наукової роботи, проаналізовано основні помилки під час підготовки кваліфікаційних робіт, висвітлено порядок захисту робіт.

Методичні вказівки обговорені та схвалені до видання на засіданні кафедри екології „10” лютого 2021р., протокол № 8

Розглянуто та затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету ветеринарної гігієни, екології та права (протокол № 6 від 16.02.2021р.).

Зміст

Вступ	4
Розділ 1. Загальні положення	5
Розділ 2. Вимоги до написання	6
2.1. Основні вимоги до написання кваліфікаційних робіт	6
2.1.1. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи	9
2.1.2. Вимоги до оформлення ілюстрацій, таблиць, формул	20
Розділ 3. захист дипломної роботи	22
3.1.Порядок підготовки кваліфікаційної роботи до захисту. Плагіат, рецензування	22
3.2. захист кваліфікаційної роботи	24
3.3. Процедура захисту кваліфікаційної роботи	24
3.4.Критерії оцінювання знань студентів за шкалою ECTS	26
Розділ 4. Рекомендовані теми кваліфікаційних робіт	27
Список використаної літератури	35
Додатки	36

ВСТУП

Науково-дослідницька робота – одна з пріоритетних сфер людської діяльності, важливий чинник удосконалення теоретичної, загально професійної і спеціальної підготовки майбутніх магістрів.

Кваліфікаційна робота – це один з видів наукової творчості й одночасно підсумок навчання в університеті, що завершує етап підготовки фахівця. Кваліфікаційна робота дає можливість здобувачу вищої освіти продемонструвати свої знання, отримані за період навчання, здатність до узагальнення отриманої інформації.

Виконуючи кваліфікаційну роботу, здобувач вищої освіти поглиблює знання з фундаментальних та фахових дисциплін, освоює наукові методики досліджень, оволодіває навичками співставлення результатів своїх досліджень із літературними даними. Кваліфікаційна робота повинна містити елементи наукової новизни, власні розробки автора, дискусійний матеріал, застосування сучасних методичних підходів, аргументованість висновків та пропозицій, чим засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загально наукову та спеціальну підготовку, вміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань в галузі екології.

Дотримання здобувачем вищої освіти усіх вимог до оформлення кваліфікаційної роботи сприяє вихованню в нього належного стилю роботи, виховує вимогливість до себе, прищеплює певні навички до ведення наукових досліджень.

У даних Методичних вказівках розглядаються загальні питання організації виконання, оформлення та проведення захисту кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 101 «Екологія».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми Екологія, здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня набувають таких компетентностей:

Загальні компетенції:

- здатність приймати обґрунтовані рішення(ЗК₂);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність)(ЗК₃);
- здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети(ЗК₇).

Факові компетенції:

- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем(ФК₂);
- здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності(ФК₃);
- Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування(ФК₆);
- Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та

- суперечливих вимог(ФК₇);
- здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей(ФК₉);
- здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину(ФК₁₀).

Програмні результати навчання:

1. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу (ПРН₈).
2. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища(ПРН₁₀).
3. Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля(ПРН₁₁).
4. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах(ПРН₁₄).
5. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог(ПРН₁₅).
6. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов(ПРН₁₆).
7. Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення практичних задач і проблем екології(ПРН₁₇).
8. Уміти використовувати сучасні методи обробки і інтерпретації інформації при проведенні інноваційної діяльності(ПРН₁₈).
9. Уміти самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами(ПРН₁₉).

РОЗДІЛ 1

Загальні положення

Кваліфікаційна робота готується на завершальному етапі навчального процесу і базується на інструктивно-методичних матеріалах Міністерства освіти і науки України. Кваліфікаційна робота є складовою Освітньо-професійної програми закладу вищої освіти розроблена з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти України спеціальності 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки», Тимчасового положення про організацію освітнього процесу у ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Львів, 2015. 31 с.

Кваліфікаційна робота є самостійною роботою дослідницького характеру, що виконана відповідно до вимог освітньої програми. Вона відображає рівень професійної підготовки здобувача вищої освіти, його здатність виконувати виробничі функції, розв'язувати типові задачі за фаховим спрямуванням.

Виконання кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти, спрямоване на розвиток навичок самостійної роботи та набуття умінь планування і проведення досліджень, аналізу і систематизації наукових фактів та експериментальних даних, прогнозування можливих технологічних рішень, висновків і пропозицій. До того ж, важливим є також формування у здобувача вищої освіти навичок написання й оформлення наукової рукописної роботи, необхідних для майбутньої професійної діяльності випускника.

Кваліфікаційна робота магістра є самостійним дослідженням наукової проблеми, що має елементи наукового пошуку та науково-практичної новизни. Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти не може мати тільки оглядовий (реферативний) характер, а повинна містити в собі наукові-дослідження для отримання наукових результатів і формування на їх основі висновків та пропозицій.

Кваліфікаційна робота повинна включати аналітичний огляд науково-технічної літератури, присвяченої вибраній проблемі. Вона може бути присвячена аналізу окремих явищ та процесів, що мають відношення до обраного фаху. Аналіз проводять на основі фактичного матеріалу, зібраного випускниками на підприємствах і в організаціях різних форм власності протягом переддипломної практики.

Кваліфікаційну роботу виконують використовуючи новітні методи та технології обробки та представлення інформації:

РОЗДІЛ 2

Вимоги до написання

2.1. Основні вимоги до написання кваліфікаційних робіт

Виконання кваліфікаційної роботи починають з вибору теми і визначення об'єкта дослідження; постановки завдань дослідження; визначення методик, за допомогою яких будуть вирішені поставлені завдання. Теми кваліфікаційних робіт пропонуються здобувачам вищої освіти відповідно до наукової тематики кафедри, з урахуванням наукових уподобань здобувачів вищої освіти. Від правильно обраної теми кваліфікаційної роботи і добре відпрацьованих методик залежать результат її виконання.

Керівником кваліфікаційної роботи призначається викладач, який має науковий ступінь доктора або кандидата наук.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи керує підготовкою роботи, зокрема:

- консультує з методів дослідження;
- контролює процес самостійної роботи здобувача вищої освіти;
- формує разом із здобувачем вищої освіти завдання та план кваліфікаційної роботи;
- надає допомогу в розробці календарного графіку виконання кваліфікаційної роботи;
- рекомендує необхідну літературу, довідкові та статистичні матеріали, інші джерела для опрацювання за темою роботи;
- проводить систематичні, визначені розкладом консультації;
- контролює хід виконання роботи частинами та загалом (етапний контроль).

Планування роботи. Підготовка кваліфікаційної роботи потребує виділення її певних етапів та визначення конкретних завдань, які необхідно розв'язати на кожному із них. Для виконання кваліфікаційної роботи слід виділити щонайменше п'ять етапів:

1. Вибір та затвердження теми.
2. Складання та погодження з науковим керівником плану кваліфікаційної роботи.
3. Пошуки та вивчення літератури за темою кваліфікаційної роботи.
4. Підбір та опрацювання фактичного матеріалу при проходженні переддипломної практики.
5. Написання роботи та її захист.

Вибір теми. Теми кваліфікаційних робіт обирають самостійно із запропонованого кафедрою переліку (див. Таблиця 2). Орієнтовні теми кваліфікаційних робіт пропонуються здобувачам вищої освіти у 1-му семестрі. До остаточного закріплення здобувачів вищої освіти за конкретними темами кафедра допускає їх особисті пропозиції про внесення до тематики додаткових тем.

Складання плану роботи. Після затвердження теми кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти вже має сформовану думку про напрям свого дослідження і готовий до складання плану дослідження та погодження його з науковим керівником.

Кваліфікаційна робота зазвичай має зміст, який включає вступ, 2-3 основні розділи, а також 3 додаткові розділи: охорона праці, цивільний захист, які можуть містити кілька підрозділів, висновки та пропозиції, список використаних джерел та додатки:

Зміст

Вступ

Розділ 1. Назва першого розділу.

1.1. Назва першого підрозділу 1-го розділу.

1.2. Назва другого підрозділу.

1.3. Назва третього підрозділу.

Розділ 2. Назва другого розділу

2.1. Назва першого підрозділу 2-го розділу.

2.2. Назва другого підрозділу.

2.3. Назва третього підрозділу.

Розділ 3. Назва третього розділу

3.1. Назва першого підрозділу 3-го розділу

3.2. Назва другого підрозділу.

3.3. Назва третього підрозділу.

Розділ 4. Охорона праці.

Розділ 5. Цивільний захист.

Висновки та пропозиції.

Список використаних джерел

Додатки

Пошуки та вивчення літератури. Підготовка кваліфікаційної роботи розпочинається з опрацювання літератури у бібліотеках університету, кафедри, інших установ, електронних баз даних мережі “Інтернет”. Для цього здобувач вищої освіти повинен вміти користуватися каталогами, скласти список літератури. Після цього здобувач вищої освіти, користуючись складеним списком, переглядає основні матеріали з даної теми. Після проведення аналізу літературних даних по досліджуваній темі, визначає завдання дослідження і складає методику проведення досліду. Опрацьована за тематикою кваліфікаційних робіт література може бути використана також при написанні розділу “Огляд літератури” з попереднім узгодженням його структури з науковим керівником.

Підбір та опрацювання фактичного матеріалу при проходженні переддипломної практики. Відбір фактичного матеріалу за темою кваліфікаційних робіт та його опрацювання проводяться за місцем проходження здобувачами вищої освіти переддипломної практики (лабораторіях, установах та організаціях екологічного профілю, обласних департаментах охорони навколишнього середовища, екологічних інспекціях,

заповідниках та заказниках тощо). Матеріал, відібраний для написання кваліфікаційної роботи, повинен ґрунтуватись на фактичних результатах проведених досліджень та бути статистично оброблений.

Написання кваліфікаційної роботи починається з визначення та висвітлення основного питання кожного розділу. Виклад змісту кожного питання повинен бути доказовим та науково аргументованим і поясненим. Теоретичні положення та висновки повинні ґрунтуватись на конкретних матеріалах.

Текст рукопису доцільно поділяти на абзаци. Правильна розбивка на абзаци полегшує читання і засвоєння змісту тексту. Критерієм такого розподілу є зміст написаного. Кожен абзац включає самостійну думку, що міститься в одному чи кількох реченнях.

У рукописі слід уникати повторень, не допускати переходу до нової думки, поки перша не отримала повного закінченого викладення.

Виклад має бути лаконічним, містити критичну оцінку існуючих точок зору, висловлених у літературних джерелах з даного питання.

Не рекомендується перевантажувати рукопис цифрами, цитатами, ілюстраціями, тому що це відволікає увагу й робить важким розуміння змісту.

Цитати в рукописі повинні мати точні посилання на джерела.

Слід дотримуватись єдності умовних позначень і скорочень слів, які використовуються, що відповідали б стандартам. Відомості про ці стандарти та скорочення є в довідкових виданнях, енциклопедіях, словниках. Якщо ж використовуються скорочення нестандартні, то в рукописі доцільно окремою таблицею дати відомості скорочень і помістити їх на початку роботи. Нові терміни та поняття слід докладно пояснити.

Загальновідомі і навіть спеціальні терміни, поняття розкривати не обов'язково, тому що кваліфікаційна робота, як правило, призначена для підготовленого читача, для фахівців.

Цифровий матеріал, якщо він є, подається у легкодоступній для сприйняття формі (таблиці, діаграми, графіки) при дотриманні особливої точності, тому що неточні цифри можуть призвести до неправильних висновків.

Якщо ж якийсь цифровий матеріал можна з достатньою ясністю і стислістю викласти в самому тексті, то його не слід виділяти в табличну форму. Не треба також вносити в таблиці величини, що виражаються для всіх рядків однаковими цифрами (зручніше їх повідомляти в основному тексті).

Кожна таблиця включена в текст, повинна мати назву (заголовок) і номер або для всієї роботи (Таблиця 23), або для даної глави, наприклад, десятої (Таблиця 10.3). Особливу увагу треба звернути на заголовки граф таблиці. Таблиця має містити відповіді мінімум на чотири питання: що? коли? де? звідки? Усі відомості, що можуть бути винесені в заголовки граф, немає потреби розміщувати в тексті таблиці (наприклад, одиниці виміру). Якщо в таблиці наявні пропуски, їх слід вказати і пояснити, що вони позначають. Текст таблиць дається дуже короткий, у ньому вказуються тільки основні взаємозв'язки та висновки, що впливають з цифрового матеріалу.

2.1.1. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи.

Викладення тексту й оформлення кваліфікаційної роботи виконують за положеннями стандарту ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» на паперовому та/чи електронному носії (паперовий та електронний документи відповідно).

Робота має бути виконана державною мовою, окрім анотації англійською та списку використаних джерел, де джерело записують мовою видання. Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу. Дозволено транслітерувати власні назви в перекладі на мову роботи, додаючи в разі першого згадування в тексті роботи оригінальну назву.

Паперовий документ друкують на аркуші білого паперу формату А4 (210 мм x 297 мм) шрифтом Times New Roman чорного кольору прямого накреслення через півтора міжрядкові інтервали кеглем 14.

Обсяг кваліфікаційних робіт здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» – не менше 70 сторінок комп'ютерного тексту, з полями верхнє та нижнє - по 2 см, праве - 1,5 см, а ліве - 3 см.

Структура роботи:

- Титульний аркуш
- Анотація: українською та англійською мовами (обсягом 1-2 сторінки)
- Зміст
- Перелік умовних позначень (за необхідності)
- Вступ (обсягом до 2 сторінок)
- Розділ 1. Огляд літератури (обсягом 15-20% від загального обсягу роботи)
- Розділ 2. Матеріали і методи досліджень (обсягом 15-20% від загального обсягу роботи)
- Розділ 3. Результати власних досліджень та їх обговорення (обсягом 25-30% від загального обсягу роботи)
- Розділ 4. Охорона праці
- Розділ 5. Цивільний захист
- Висновки
- Пропозиції
- Список використаних джерел (кількістю не менше 50), переважно за останні 10 років

Пошкодження аркушів, помарки і сліди неповністю видаленого попереднього тексту в роботі не допускаються.

Титульний аркуш. Титульний аркуш – це перший аркуш кваліфікаційної роботи. Його пишуть на листах формату А4 за формою, наведеною в додатку А.

Титульний аркуш розділяється на поля, в яких записується:

- Назва міністерства, якому підпорядковується навчальний заклад;
- Назва закладу, факультету, кафедри, шифр і назва спеціальності.

- Тема і назва кваліфікаційної роботи великим шрифтом.
- Прізвище, ім'я і по-батькові здобувача вищої освіти, група, курс, підпис, шифр і назва.
- Прізвище і підпис керівника кваліфікаційної роботи і рецензента.
- Місто, рік підготовки і захисту кваліфікаційної роботи.

Анотація подається українською та англійськими мовами. Це скорочений виклад обсягу та змісту кваліфікаційної роботи з основними результатами та висновками і складають його за такою схемою:

1. Обсяг кваліфікаційної роботи (кількість сторінок текстового документу, ілюстрацій, додатків, джерел використаної літератури).
2. Актуальність теми досліджень
3. Мета та завдання роботи, об'єкт та предмет дослідження.
4. Методи досліджень.

Подання матеріалу у анотації повинно бути стислим і точним. Потрібно використовувати вирази, які застосовують у наукових і технічних документах, стандартизовану технологію, уникати незвичних термінів і символів.

Зміст відповідає плану роботи. Єдиною відмінністю є нумерація сторінок. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану.

Перелік умовних позначень. Якщо у роботі використано понад п'ять умовних позначень (абревіатур, символів, скорочень, які не є загальноприйнятими), то це зазначається на окремому аркуші, який розташовується перед текстом роботи.

Вступ (1-2 сторінки). У вступі здобувач вищої освіти коротко викладає актуальність обраної теми щодо вирішення конкретних завдань у галузі, обґрунтовує вибір теми, повідомляє про мету і формулює завдання роботи.

Огляд літератури. Цей розділ повинен мати назву. Для зручності в ньому варто виділити кілька підрозділів, кожен з яких повинен мати назву і номер. Найбільш вдалим викладом матеріалу цього розділу слід вважати такий, за якого подається історія і сучасний стан розвитку питання, що вивчається. В огляді літератури здобувач вищої освіти висвітлює стан проблеми з досліджуваної теми, показує значущість вітчизняних і закордонних учених у рішенні окремих питань чи всієї проблеми. Інколи у літературі трапляються різні думки з одного й того самого питання, неоднозначні тлумачення одержаних результатів, протилежні висновки тощо. У такому разі матеріал краще подавати в дискусійному плані, супроводжуючи думки різних дослідників власними коментарями.

Текст літературного огляду повинен мати посилання на опрацьовані роботи, які позначають порядковим номером джерела, розташованого в списку використаної літератури, що подається в кінці кваліфікаційної роботи. Найзручнішим вважають посилання після висловленої думки на номер джерела (у квадратних дужках), де цю думку відображено. Якщо даної думки дотримуються кілька авторів, то джерела розміщують у хронологічному порядку, беручи їх номери у загальні дужки, наприклад [3,12,17].

Часто, звертаючись до літературних джерел, подають прізвище автора з ініціалами та рік видання його праці. В тому разі, якщо наведене прізвище автора є членом речення, спочатку пишуть ініціали, а далі – прізвище автора, після чого в дужках – рік видання праці. Наприклад, „детальний аналіз, проведений В.П. Кучерявим (2001), показав, що сьогодні надзвичайно гостро поставлене завдання оптимізації оточуючого природного середовища міст”. Якщо прізвище автора, на якого посилаються, не є членом речення, його пишуть після посилання, подаючи першим, потім ініціали і в дужках – рік видання праці. Наприклад „численними дослідженнями показано, що нормування вмісту важких металів у системі ґрунт-рослина передбачає розробку нормативів якості ґрунтів відповідно до об’єкту регламентації, змісту регламентації, виду регламентації, урахування подальшої їх диференціації відповідно до фізико-хімічних та біологічних властивостей ґрунтів і міграційної здатності важких металів (Самохвалова В.Л., 2012).

Іноземних авторів цитують так: пишуть українську транскрипцію в оригіналі і через кому рік. Наприклад: Сакамот М. Sakamot M., 2010). При повторному згадуванні пишуть прізвище тільки в українському написанні.

У тексті після цитування з джерела чи використання висловленої думки ставиться порядковий номер, укладений у квадратні дужки, під яким дане джерело наведене в списку літератури. Наприклад, [6] чи, якщо посилаються на декілька авторів одночасно - [4, 5, 12, 23].

Іноколи виникає потреба посилатись на джерело, яке недоступне для автора кваліфікаційної роботи, проте достатньо описане в іншому виданні.

При огляді літератури допускається цитування наукових праць як дослівно, так і передаючи їх зміст. Якщо уривки з інших праць цитуються повністю або з пропуском окремих слів, то пропуск позначають крапками, а на початку і в кінці таких уривків ставлять лапки. При викладі використаного матеріалу у власній редакції, але з дотриманням його змісту, лапок не ставлять, а посилаються на автора джерела.

Огляд літератури закінчують коротким підсумком, в якому відображають суть викладеного матеріалу і формулюють завдання, яке буде вирішуватись у кваліфікаційній роботі.

Матеріал і методи досліджень.

У цьому розділі повинні бути описані конкретні методики та методи досліджень, що використовувались в процесі виконання роботи (з посиланням на авторів), схеми проведення дослідів тощо. Методи досліджень потрібно відбирати сучасні з урахуванням можливостей їх використання в конкретних умовах. Подають точне визначення об’єкта дослідження і строки та місце його проведення з короткою характеристикою підприємства, ферми, віварію тощо. Поряд з цим наводять усі показники, які враховувались у кваліфікаційній роботі, та способи їх визначення. Якщо кваліфікаційна робота має експериментальний характер, то обов’язково наводять схему досліду.

Результати власних досліджень та їх обговорення.

У цьому розділі описують та аналізують матеріал, зібраний під час проведення експерименту. Для систематизації викладу одержаних результатів у ньому виділяють окремі підрозділи, кожен з яких має свій номер і назву. Тут подають науково-технологічне тлумачення одержаного в досліді матеріалу, детально висвітлюють увесь обсяг роботи, виконаної здобувачем вищої освіти. Текстову частину розділу доповнюють таблицями, ілюстраціями (рисуноками, схемами тощо), які виконують відповідно до вимог стандарту та методичних вказівок з підготовки кваліфікаційних робіт.

Охорона праці. У цьому розділі повинні відображатися питання охорони праці на виробництві. Ці питання висвітлюються з урахуванням теми кваліфікаційної роботи. Розділ „Охорона праці” повинен повинний бути викладений на 4-5 сторінках.

Цивільний захист. Цей розділ включає питання щодо обґрунтування обраних шляхів підвищення рівня безпеки на об’єкті дослідження, удосконалення конструкції існуючого виробничого устаткування, організаційні заходи щодо забезпечення безпеки під час нормального функціонування об’єкту, так й під час реалізації небезпек.

Висновки. Висновки є важливою частиною кваліфікаційної роботи. Тут слід концептуально відобразити основні результати виконаної роботи, які відповідають темі і завданням роботи. Висновки мають бути доказовими, тобто базуватися на матеріалі, який має високий ступінь вірогідності.

Пропозиції. У цьому розділі акцентуються елементи наукової новизни та пропозиції щодо удосконалення діяльності виробничого напрямку організації.

Складання списку використаної літератури.

Наприкінці основного тексту кваліфікаційної роботи приводиться перелік тільки тих джерел літератури, що були використані автором. Літературними джерелами можуть бути різні галузеві журнали, наукові праці, підручники, довідники, матеріали конференцій, газетні публікації тощо.

Список використаної літератури оформлюється згідно з вимогами ВАК України.

Якщо в роботі використано літературу на іноземних мовах, то її розміщують після джерел, виданих українською (російською) мовами також в алфавітному порядку, але за латинським алфавітом.

Джерела нумеруються арабськими цифрами з крапкою за алфавітом авторів спочатку вітчизняних, потім іноземних джерел літератури.

Зразок оформлення опису літературних джерел наведено в табл.1.

Таблиця 1

Оформлення бібліографічних описів відповідно ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с.

	<p>Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с.</p> <p>Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.</p> <p>Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с.</p> <p>Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с.</p> <p>Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.</p> <p>Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.</p>
Два автори	<p>Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.</p> <p>Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.</p> <p>Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.</p> <p>Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.</p> <p>Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.</p> <p>Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p>
Три автори	<p>Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.</p> <p>Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.</p> <p>Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.</p>
Чотири і більше авторів	<p>Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.</p> <p>Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та	<p>Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг.</p>

редактор(и)/ упорядники	<p>наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Без автора	<p>25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.</p> <p>Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.</p> <p>Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.</p> <p>Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.</p> <p>Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.</p> <p>Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.</p> <p>Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с.</p> <p>Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p> <p>Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p>
Багатотомні видання	<p>Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>Гнатенко Н. Г. Группы интересов у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та</p>

	конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<p>Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.): дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами.

	<p>Чернобыль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>Борьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>Яценко О. М., Любовец Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
Частина видання: книги	<p>Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p>

	<p>Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>Кононенко Н. Методологія толерантності в системі суспільних відносин. <i>Формування толерантного свідомості в суспільстві</i> : матеріали VII міжнарод. антитерорист. форуму (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Київ, 2011. С. 145–150.</p> <p>Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115.</p>

	С. 200–206.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	<p>Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
Електронні ресурси	<p>Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

Примітки: Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання». Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. їх наводять у будь-якому описі. Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

Додатки. У додатках вміщують усі використані в кваліфікаційній роботі первинні матеріали та результати їх обробки, зокрема детальну характеристику території та об'єктів проведення досліджень, а також великі за об'ємом схеми, таблиці, рисунки, фотографії.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами

української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, „Додаток А”, „Додаток Б”, і т. д. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за потреби може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – підрозділ 3.1 додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис.Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

2.1.2. Вимоги до оформлення ілюстрацій, таблиць, формул.

Ілюстрації. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після їх номера. За потреби ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст). Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках. Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис.1.2. (другий рисунок першого розділу). Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, "рис.1.2".

Таблиці. Цифровий матеріал слід оформляти у вигляді таблиць. Приклад побудови таблиці наведено на рис.1.

Заголовки рядків	Заголовки колонки 1		Заголовки колонки 2
	Підзаголовок колонки	Підзаголовок колонки	
1.			
2.			
3.			

Рис.1. Зразок оформлення таблиці

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають з великої літери. Назви не підкреслюють. Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Висота рядків - не менше ніж 8 мм. Колонку з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї у тексті так, щоб її можна було читати без повороту опалітуреного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю колонок можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за

формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами "Те ж", а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не варто. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять тире (–).

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад: "... у табл.1.2". У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад: "див.табл.1.3".

Формули. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками.

Наприклад:

$$K_c = \frac{C_i}{ГДК_i} \quad (3.1)$$

Вище і нижче від кожної формули потрібно залишити хоч один вільний рядок. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (·) і ділення (:).

Формули (якщо їх більше ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад "... у формулі (3.1)".

РОЗДІЛ 3
ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
3.1.Порядок підготовки кваліфікаційної роботи до захисту.
Плагіат, рецензування

Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького розроблено на основі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», Статуту Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. У тексті Положення використано чинні Положення з академічної доброчесності ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького (Положення про забезпечення академічної доброчесності та професійної етики, Положення про комісію з академічної доброчесності).

Плагіат.

При перевірці кваліфікаційної роботи на академічний плагіат задіяні:

- здобувач вищої освіти (далі - Автор);
- відповідальний працівник кафедри (далі - Оператор системи)
- експертна комісія з контролю оригінальності робіт (далі - Експертна комісія)

За підготовку кваліфікаційної роботи (далі – Робота), що підлягає перевірці, відповідає Автор цієї Роботи, який зобов'язаний представити Роботу у форматі, прийнятному для перевірки на плагіат (формати файлів .doc, .docx), ідентичну до паперового варіанту, що не містить систематичних елементів маніпуляцій.

Перевірка Роботи на академічний плагіат, проводиться на підставі заяви автора дипломної роботи. (Додаток Д) не пізніше, ніж за місяць до дати захисту. Автор Роботи готує файл у форматі, прийнятному для перевірки на академічний плагіат і несе відповідальність за виконану Роботу та подану Оператору системи.

У разі негативного рішення Експертної комісії, Робота разом з копією звіту подібності повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд Роботи у термін до 7 днів.

За наявності систематичних елементів маніпуляцій у Роботі видається негативний висновок без права повторної подачі Роботи на перевірку в Системі.

Рішення Експертної комісії щодо рівня оригінальності Роботи, оформляється протоколом засідання експертної комісії з контролю

оригінальності, який підписує голова та члени комісії. Вказаний протокол передається у деканат.

Критерій оцінювання на академічний плагіат:

1 –й критерій (КП 1) визначає, яка частина документів містить фразу 5 слів або більше, знайдену в базі даних Університету або інтернет-ресурсів. Коефіцієнт подібності 1 використовується насамперед для вивчення мовної незалежності автора і становить 50%.

2 –й критерій (КП 2) визначає, яка частина документів містить фразу з 25 слів або більше знайдених в базах даних, згаданих вище (за винятком бази даних правових актів). Через довжину виявлених фраз показник подібності 2 є кращим інструментом для виявлення несанкціонованих запозичень і становить 10%.

Рецензування кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота підлягає рецензуванню. Рецензувати роботу можуть наукові та науково-педагогічні працівники (з науковим ступенем) інших кафедр університету, інших закладів вищої освіти, провідні спеціалісти підприємств, організацій та установ. Коло наукових і фахових інтересів рецензента має відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.

Рецензія має містити:

- характеристику актуальності теми й практичної цінності результатів дослідження;
- відповідність змісту роботи меті й завданням;
- висновок про переваги й недоліки розкриття теми;
- зауваження до оформлення, стилю роботи;
- оцінку роботи за національною шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і висновок про можливість її допуску до захисту перед екзаменаційною комісією;
- посаду рецензента, його підпис і дату.

Рецензія повинна бути завірена на підприємстві (організації, установі), де працює рецензент. Обсяг рецензії становить 1-2 сторінки (додаток Г).

Не допускається рецензування кваліфікаційної роботи рецензентом, призначеним з числа професорсько-викладацького складу кафедри, на якій виконувалась подана на рецензію робота.

Здобувач освітнього ступеня подає в деканат:

- кваліфікаційну роботу, оформлену згідно встановлених вимог, у друкованому вигляді.
- супроводжуючі документи до роботи (завдання на роботу, рецензію на роботу, звіт подібності);
- наукові публікації, які містять основні результати за темою дослідження (у форматі PDF – з можливістю копіювання).

3.2. Захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційної роботи передбачає доповідь основних результатів кваліфікаційної роботи, що супроводжується презентацією.

Доповідь – це стислий виклад основних положень роботи з акцентуванням уваги на практичну цінність отриманих здобувачем результатів. Зміст доповіді повинен містити посилання на презентаційний матеріал.

Доповідь повинна висвітлювати всі основні моменти роботи й займати не більше 10 хвилин. Як правило, доповідь складається з трьох чітко відокремлених частин: вступна частина (до 2 хв.), основна частина (3,5-4,5 хв.) та висновки і пропозиції (1,0-1,5 хв.).

Вступна частина доповіді повинна вмещувати декларацію актуальності досліджень, мету і завдання роботи, основні положення, що виносяться на захист. В цій частині доповіді слід вказати також на об'єкт і предмет досліджень, місце і час їх виконання, застосовувані методики досліджень.

В основній частині доповіді потрібно зосереджувати увагу лише на ключових моментах, які дозволять чітко уявити обсяг проведених досліджень та їх найцікавіші і найважливіші результати. Під час аналізу отриманих експериментальних даних рекомендується активно використовувати демонстраційні матеріали. Якщо висновки прозвучали в ході викладення основної частини доповіді, то їх не озвучують, а акцентують увагу лише на пропозиціях виробництву.

Демонстраційні матеріали рекомендується оформляти у вигляді мультимедійної презентації з використанням програмного забезпечення Microsoft Power Point. Матеріали повинні бути акуратно та грамотно оформлені. Кожному елементу демонстраційних матеріалів повинна бути приділена належна увага в доповіді.

3.3. Процедура захисту кваліфікаційної роботи

До захисту кваліфікаційних робіт допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану. Списки студентів, що допущені до захисту кваліфікаційних робіт, затверджує керівник навчального підрозділу (декан факультету). Порядок захисту кваліфікаційних робіт визначається «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», «Тимчасового положення про організацію освітнього процесу у ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького», Львів – 2015.- 31 с.

Для проведення публічного захисту кваліфікаційних робіт щорічно створюється екзаменаційна комісія (або декілька екзаменаційних комісій) з кожної спеціальності усіх форм навчання. Екзаменаційна комісія діє протягом календарного року. До складу екзаменаційної комісії входять голова комісії та члени комісії.

Голова комісії призначається ректором університету з числа провідних фахівців підприємств, вчених наукових установ, науково-педагогічних працівників інших закладів вищої освіти. Члени екзаменаційної комісії призначаються з числа деканів факультетів, завідувачів кафедрами, професорів,

доцентів, старших викладачів університету, які мають науковий ступінь, та провідних фахівців підприємств із відповідних спеціальностей. Персональний склад членів екзаменаційної комісії затверджується ректором університету не пізніше, як за місяць до початку роботи комісії.

Терміни проведення публічного захисту кваліфікаційних робіт визначаються навчальними планами підготовки фахівців та графіком освітнього процесу.

Порядок організації захисту кваліфікаційних робіт, критерії оцінювання компетентностей здобувачів вищої освіти під час захисту розробляються випусковою кафедрою. Публічний захист кваліфікаційних робіт проводиться на засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини членів комісії.

Публічний захист кваліфікаційних робіт може проводитися як в університеті, так і на підприємствах, в організаціях, для яких тематика робіт становить науково теоретичний або практичний інтерес.

Після доповіді здобувач відповідає на запитання членів екзаменаційної комісії. З дозволу голови екзаменаційної комісії запитання можуть поставити всі присутні на захисті.

Секретарем екзаменаційної комісії зачитується рецензія на роботу. Завершується захист кваліфікаційної роботи відповідно здобувача освітнього ступеня на висловлені зауваження.

Результати публічного захисту кваліфікаційних робіт оцінюються за національною шкалою та шкалою ECTS. Рішення про оцінювання рівня підготовки здобувачів освітнього ступеня, а також про присвоєння їм кваліфікації та видачу документів про вищу освіту державного зразка, приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів «за» і «проти» голос голови комісії є вирішальним. Повторний захист кваліфікаційних робіт з метою підвищення оцінки не проводиться.

Якщо відповідь здобувача освітнього ступеня під час захисту кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що здобувач не пройшов атестацію і у протоколі засідання екзаменаційної комісії йому проставляється оцінка «незадовільно».

У випадку, якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для захисту кваліфікаційної роботи, у протоколі зазначається, що він не атестований у зв'язку з неявкою на засідання. Якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата захисту кваліфікаційної роботи під час роботи екзаменаційної комісії.

Здобувач освітнього ступеня, який отримав оцінку «незадовільно» на захисті кваліфікаційної роботи, відраховується з університету з академічною довідкою встановленого зразка.

3.4.Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за шкалою ECTS

Для оцінювання якості кваліфікаційних робіт враховується комплекс показників: - практична цінність проекту; - якість виконаного проекту; - ступінь самостійної роботи дипломника і проявлена ним ініціатива; - оформлення проекту і якість розрахунково-графічних робіт, представлених макетів і діючих зразків; - зв'язність викладення і грамотність пояснювальної записки та креслень; - зміст доповіді та відповідей на питання; - вміння викладати думки; - володіння науково-технічною термінологією за фахом; - теоретична і практична підготовка з усіх предметів, передбачених навчальним планом; - відгук рецензента і керівника проекту.

Оцінкою А (відмінно, 90-100 балів) оцінюється робота:

- відповідає за своєю складністю і технікою виконання (майстерністю) відповідній спеціалізації;
- відповідність роботи в матеріалі проектній документації;
- відповідність кваліфікаційної роботи вимогам і стандартам, які розроблені для кваліфікаційних робіт;
- оцінка керівника кваліфікаційної роботи А(відмінно);
- оцінка рецензента А(відмінно);
- аргументований захист дипломника: вміння вести наукову полеміку та дискусію, відстоювати свою точку зору.

Оцінкою В (добре, 82-89 балів) оцінюється робота:

- відповідає за своєю складністю наявності незначних недоліків;
- у вирішенні завдань кваліфікаційної роботи та її технічному оформленню;
- оцінка керівника дипломного проектування В (добре);
- оцінка рецензента В(добре);
- деякі неточності у доповіді.

Оцінкою С (добре, 74-81 бал) оцінюється робота:

- відповідає за своєю складністю наявності незначних недоліків;
- у вирішенні завдань кваліфікаційної роботи та її технічному оформленню;
- окремі зауваження, висловлених членами ДЕК на адресу кваліфікаційної роботи;
- неточності у доповіді і відповіді дипломника під час захисту;

Оцінкою D (задовільно, 64-73 балів) оцінюється робота при наявності суттєвих зауважень до:

- проекту;
- роботи в матеріалі;
- пояснювальної записки;
- поверхневих відповідей дипломника у процесі захисту та відкритому засіданні ДКК;

Оцінкою Е (задовільно, 60-63 бали) оцінюється робота при наявності суттєвих зауважень до:

- проекту;
- відхилення проекту та роботи в матеріалі;
- поверхневих відповідей дипломника;
- розбіжності між керівником та рецензентом до виконання кваліфікаційної роботи.

Оцінкою FX (незадовільно, 1-59 балів) оцінюється робота:

- при невідповідності основних вимог до кваліфікаційної роботи;
- невміння випускника самостійно захищати свою роботу.

РОЗДІЛ 4

Рекомендовані теми кваліфікаційних робіт

Тематику кваліфікаційних робіт розробляють провідні викладачі профільних (випускових) кафедр, щорічно доповнюють. Затверджує вчена рада факультету. Тематика кваліфікаційних робіт повинна бути актуальною, відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики. Здобувач вищої освіти має право обрати тему кваліфікаційної роботи або запропонувати свій варіант з обґрунтуванням доцільності його розробки. Тему кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти за його письмовою заявою і поданням відповідної кафедри, затверджує наказом ректор університету не пізніше, як за 1-2 місяці до початку переддипломної практики. Список рекомендованих тем кваліфікаційних робіт наведено в табл.2.

Таблиця 2.

Перелік тем кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» факультету ветеринарної гігієни, екології та права спеціальності 101 «Екологія»

№ з/п	Назва теми
1	Основні напрямки розвитку туристичного-рекреаційного потенціалу м. Львова.
2	Екологічний моніторинг виробництва с/г продукції (на території фермерських господарств).
3	Екологічні наслідки катастроф для соціоекосистем (за результатами моніторингу наслідків «фосфорної катастрофи» у с. Ожидів).
4	Розробка заходів та засобів зменшення антропогенного впливу на лісові екосистеми у Львівській області.
5	Вивчення та аналіз екологічного стану атмосферного повітря Дубенського району та шляхи його покращення.

6	Екологічний стан гідро-екосистеми Млинівського водосховища та основні шляхи підвищення її продуктивності.
7	Дослідження екологічного стану водних ресурсів Жовківського району.
8	Аналіз негативного впливу ДТЕС на довкілля і шляхи його зниження.
9	Стан та перспективи розвитку лісового господарства Тернопільщини в контексті сталого розвитку.
10	Моніторинг вмісту важких металів в організмі промислових риб Львівської області.
11	Моніторинг еколого-просвітницької та міжнародної діяльності у НПП «Сколівські Бескиди».
12	Біоекологія напівпаразита омели білої (<i>Viscum album</i>) в урбанізованих екосистемах м. Львова та його околиць.
13	Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку екомережі Тернопільської області.
14	Перспективи використання мінеральних добрив при розробці комплексу елементів екологічного землеробства на едафотобазах агроекосистем.
15	Перспективи використання зелених насаджень м. Львова, як чинників екологізації урбаністтичного середовища.
16	Вплив діяльності Бурштинської ТЕС на формування техногенних біогеохімічних аномальних зон.
17	Динаміка лісокористування в господарствах Івано-Франківської області за умов рекреаційного навантаження.
18	Стратегічні напрями розвитку електроенергетики України на основі альтернативних видів енергії.
19	Формування системи екобезпечного виробництва молочної продукції в умовах ВАТ «Дрогобицький молокозавод».
20	Перспективи вдосконалення системи очистки води територій на прикладі Дрогобицького району.
21	Аналіз динаміки середньорічних температур у м. Львові в контексті проблеми глобальних кліматичних змін.
22	Роль екологічних факторів у оптимізації розміщення земельних ресурсів.
23	Екологічний моніторинг забруднення басейну р. Верещиця важкими металами.
24	Основні шляхи зменшення техногенного впливу ТзОВ «Моквинська паперова фабрика» на водні об'єкти Березівського району Рівненської області.
25	Агроекологічний моніторинг як складова системи екологічної безпеки при веденні тваринництва.
26	Моніторинг екологічного стану агроекосистем з використанням біологічних тест-об'єктів.

27	Напрями вирішення екологічних проблем управління ресурсним потенціалом в лісовому господарстві.
28	Перспективи відновлення територій, порушених полігонами твердих побутових відходів.
29	Аналіз сучасного стану та перспективи сталого розвитку лісогосподарств Івано-Франківської області.
30	Механізми біотрансформації ксенобіотиків у живих організмах в умовах експерименту.
31	Шляхи ревіталізації земель порушених діяльністю підприємств гірничої хімії
32	Аналіз екологічної ситуації на меліорованих сільськогосподарських угіддях долини річки Прип'ять в межах Шацького національного природного парку
33	Сезонна динаміка накопичення та розподілу важких металів в екосистемі рибницького ставу
34	Сучасний стан та перспективні напрямки модернізації системи поводження з ТПВ у Львівській області.
35	Стан лісових ресурсів Розтоцько-Опільського лісогосподарського району Львівщини та шляхи його покращення
36	Екологічний моніторинг та перспективи рекультивації ґрунтів в зоні діяльності ПАТ СГХП «Полімінерал»
37	Фітоіндикаційна оцінка динаміки техногенного навантаження на урбоекосистему м. Львів
38	Перспективи використання відходів комунальних очисних споруд, як альтернативного джерела енергії
39	Аналіз та водопостачання окремих елементів екологічного контролю на митниці «Краковець»
40	Рекреаційний потенціал лісів Львівщини та динаміка його використання
41	Характеристика та динаміка використання лісових ресурсів Львівщини
42	Стан лісових ресурсів Старичівського військового лісництва, їх екологічна оцінка та шляхи покращення
43	Сезонна динаміка забруднення навколишнього середовища важкими металами в зоні впливу Бурштинської ТЕС
44	Перспективи вдосконалення системи використання ресурсів ДП "Бібрське лісове господарство"
45	Вдосконалення шляхів покращення використання водних ресурсів Жидачівського району.
46	Моніторинг екологічних ризиків і вдосконалення шляхів зменшення забруднення Стрийського родовища підземних вод.
47	Динаміка змін еколого-геологічного стану довкілля територій Язівського сірчаного кар'єру Яворівського району.
48	Стратегічні напрями природоохоронної діяльності у Львівській

	області.
49	Оцінка стану рекреаційних ресурсів м. Трускавець та перспективи його використання.
50	Підвищення функціональної ролі деревних насаджень в урбогенному середовищі міста Львова.
51	Оцінка стану утилізації стічних вод в басейні р. Західний Буг.
52	Перспективи вирішення екологічних проблем сільськогосподарського використання земель в Пустомитівському районі.
53	Негативний вплив експлуатації Рудківського газового родовища на стан навколишнього середовища та шляхи їх подолання.
54	Оцінка стану туристично-рекреаційних ресурсів Старосамбірського району та перспективи їх використання.
55	Закономірності функціональної адаптації деревних рослин в урбанізованій екосистемі.
56	Оцінка екологічного стану рекреаційних територій НПП «Сколівські Бескиди» та шляхи його удосконалення.
57	Еколого-економічні засади удосконалення системи використання земель сільськогосподарського призначення.
58	Еколого-біологічні особливості реліктового виду клокички перистої (<i>Staphylea pinnata</i> L.) в умовах північного уступу Гологір.
59	Формування еколого-збалансованої стратегії розвитку урбанізованих територій.
60	Основні напрямки підвищення екологічної ефективності водокористування у басейнових водогосподарських комплексах України.
61	Екологічні проблеми видобування сланцевого газу на території Львівської області.
62	Оцінка біопродукційного потенціалу екосистем рибоводних ставів рибгоспу «Рудники» та шляхи його покращення.
63	Основні напрями підвищення природно-ресурсного потенціалу лісів Львівщини.
64	Еколого-економічний механізм вдосконалення раціонального використання земельних ресурсів (на прикладі Львівської області).
65	Еколого-економічні проблеми підвищення ефективності ведення лісового господарства (на прикладі Львівської області).
66	Еколого-економічні механізми підвищення ефективності використання вторинних ресурсів (на прикладі ЗАТ «Ензим» м. Львів).
67	Підвищення економічної ефективності виробництва органічної продукції на підприємстві ТзОВ «АгроРадехів» Радехівського району Львівської області.
68	Формування екологічно збалансованої економіки району (на прикладі Яворівського району).
69	Підвищення ролі зеленого туризму у економічному розвитку регіону.

70	Інноваційні засади економіко-екологічної стратегії ефективного розвитку землеробства (на прикладі Львівської області).
71	Основні напрямки удосконалення сталого розвитку ДП «Львіввугілля».
72	Екологічні проблеми формування конкурентоспроможності підприємств цукрової галузі.
73	Підвищення ролі еколого-ресурсних чинників у сталому розвитку економіки регіону.
74	Еколого-економічні можливості вдосконалення раціонального використання земельних ресурсів на прикладі Пустомитівського району Львівської області.
75	Еколого-економічний механізм удосконалення раціонального використання земельних ресурсів в Турківському районі Львівської області.
76	Еколого-економічні механізми підвищення ефективності використання вторинних ресурсів на прикладі Старовитівського району Волинської області.
77	Підвищення ролі зеленого туризму у екологічному розвитку у Івано-Франківській області.
78	Економіко-екологічні перспективи створення транскордонного біосферного резервату «Західне Полісся».
79	Еколого-економічний механізм вдосконалення земельних ресурсів на прикладі Рожищенського району Волинської області.
80	Екологічна оцінка інфраструктурних елементів регіону на прикладі Житомирської області.
81	Інноваційні засади економіко-екологічної стратегії ефективного розвитку землеробства у Волинській області.
82	Екологічно збалансоване використання земель регіону як інструмент національної екологічної політики.
83	Еколого-економічні перспективи впровадження маловідходних технологій у лісопереробній галузі.
84	Еколого-економічні аспекти діяльності інтегрованого виробництва м'яса птиці.
85	Організаційно-управлінська модель вдосконалення системи екологічного підприємництва у забезпеченні сталого економічного зростання.
86	Формування організаційно-економічних механізмів забезпечення екологічної безпеки в регіоні.
87	Прісноводна аквакультура як основний напрямок еколого-економічної діяльності.
88	Сучасні проблеми у виникненні екологічних ризиків при забрудненні навколишнього середовища.
89	Формування економічних механізмів природокористування у Львівській області.
90	Еколого-економічні механізми підвищення конкурентоспроможності

	лісогосподарських підприємств.
91	Стан та перспективи використання рекреаційних ресурсів у національному НПП «Сколівські Бескиди».
92	Інновації ставкової аквакультури у контексті розвитку екологічної економіки.
93	Перспективи інтегрування ставкового рибництва в сучасну економіку.
94	Удосконалення інструментів екологоорієнтованого управління землекористування.
95	Еколого-економічний механізм стимулювання інвестиційної діяльності у забезпечення реформування регіональної системи поводження з твердими відходами.
96	Еколого-економічне стимулювання функціонування природно-заповідного фонду.
97	Основні критерії оцінки еколого-економічних меліоративних процесів.
98	Підвищення економічної ефективності використання землі агроформуваннями різних форм власності Мостиського району Львівської області.
99	Вплив антропогенних чинників на організацію туристично-рекреаційного природокористування.
100	Формування еколого-економічних засад ефективності використання земельних ресурсів Городоцького району.
101	Стратегічні напрями раціонального природокористування в АПК та забезпечення екологічної безпеки.
102	Економічна ефективність впровадження біогазових установок у практику сільськогосподарського виробництва.
103	Оцінювання еколого-економічної безпеки потенційно небезпечних підприємств.
104	Ресурсний потенціал фермерських рибних господарств та підвищення економічної ефективності його використання.
105	Економічні механізми формування екологічної мережі Львівської області.
106	Перспективи сталого розвитку західного регіону України з врахуванням дії несприятливих екологічних факторів.
107	Економічні механізми лісовідтворення на підприємствах лісового господарства.
108	Еколого-економічна оцінка технологій переробки твердих побутових відходів з одержанням біогазу.
109	Основні напрями еколого-економічного регулювання ринку земельних ресурсів Волинської області.
110	Еколого-економічна оцінка інвестицій у лісогосподарське виробництво (на прикладі підприємств Львівського обласного управління лісового господарства).
111	Перспективи провадження ефективних ринкових інструментів

	управління природокористування на підприємствах харчової промисловості.
112	Аналіз еколого-економічної ефективності землекористування та підвищення родючості ґрунтів у господарствах Кам'яно-Буського району.
113	Еколого-економічні аспекти рибогосподарств України на прикладі Львівської області.
114	Регіональні еколого-економічні особливості здійснення лісгосподарських заходів у Львівській області.
115	Еколого-економічні аспекти діяльності лісового господарства
116	Еколого-економічна оцінка виробництва та споживання рибопродуктів.
117	Еколого-економічна оцінка системи надання послуг водопостачання (на прикладі м. Чорткова).
118	Еколого-економічна оцінка послуг агроєкосистеми.
119	Еколого-економічна оцінка використання ГМО у харчовій промисловості.
120	Удосконалення системи управління водними екосистемами України.
121	Агроєкосистеми як об'єкт сталого землекористування.
122	Еколого-економічна оцінка ефективності використання земельних ресурсів у Львівській області.
123	Еколого-економічна оцінка діяльності та наслідків закриття вугільних шахт.
124	Забезпечення екологічного розвитку регіону за рахунок інвестицій в інновації та екологізації виробництв (на прикладі Житомирської області).
125	Механізми розвитку лісового господарства регіону (на прикладі Закарпатської області).
126	Еколого-економічний розвиток інновацій в напрямку виробництва біопального.
127	Екологічні та економічні перспективи використання ГМО у практиці світового сільського господарства.
128	Перспективи та шляхи сприяння розвитку агротуризму у Львівській області.
129	Порівняльна оцінка економічної ефективності одержання біогазу з різних видів органічних відходів.
130	Оцінка фінансового забезпечення стану екологічної безпеки України.
131	Стратегічне управління екологічною безпекою та раціональним природокористуванням в АПК.
132	Напрямки вдосконалення еколого-економічної політики щодо регулювання використання природних рекреаційних ресурсів.
133	Удосконалення еколого-економічного механізму використання земельних ресурсів у Волинській області.

134	Інтенсифікація технологічних процесів комплексного очищення стічних вод промислового-урбаністичних центрів.
135	Еколого-економічна оцінка діяльності та наслідків закриття вугільних шахт.
136	Забезпечення екологічного розвитку регіону за рахунок інвестицій в інновації та екологізації виробництв (на прикладі Житомирської області).
137	Механізми розвитку лісового господарства регіону (на прикладі Закарпатської області).
138	Еколого-економічний розвиток інновацій в напрямку виробництва біопального.
139	Екологічні та економічні перспективи використання ГМО у практиці світового сільського господарства.
140	Перспективи та шляхи сприяння розвитку агротуризму у Львівській області.
141	Порівняльна оцінка економічної ефективності одержання біогазу з різних видів органічних відходів.
142	Економічні механізми озеленення міського середовища м. Львова.
143	Еколого-економічний аналіз розвитку водного господарства Волинської області.
144	Еколого-економічні перспективи добування сланцевого газу в Україні.
145	Основні напрямки розвитку органічного землеробства в контексті стратегії сталого розвитку сільського господарства України.
146	Удосконалення системи управління водними ресурсами у Львівській області.
147	Створення та розвиток кластерних формувань як умова забезпечення сталого розвитку регіонів.
148	Еколого-економічні механізми рекультивації техногенних ландшафтів західного регіону України.
149	Формування та використання природно рекреаційного потенціалу Карпатського регіону.

Список використаної літератури

1. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання/ Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація). – З внесеними поправками.
2. Клименко М.О., Фещенко В.П., Вознюк Н.М. Основи та методологія наукових досліджень : навч. посібник. К.: Аграрна освіта, 2010. 351 с.
3. Методичні рекомендації щодо проведення дослідження, написання, оформлення та захисту магістерських робіт. / Упорядники Н. Г. Синицина, М. К. Орлатий. К.: НАДУ при Президентіві України, 2011. 35 с.
4. Патица Н. І. Методичні рекомендації щодо виконання та захисту магістерських робіт. К.: ІПКДСЗУ, 2011. 88 с.
5. Рідей Н. М. Ступенева підготовка майбутніх екологів: теорія і практика : монографія / за заг. ред. Д. О. Мельничука. Херсон : Олді - плюс, 2011. 650 с.
6. Драч М.П., Смолінська О.Є., Степанюк О.І., Драчук А.О. Тимчасове положення про організацію освітнього процесу. – Львів: Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, 2015. – 31 с.
7. Драч М.П., Драчук А.О., Варивода Ю.Ю., Люблін В.Д. Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів: 2015. - 19 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С.З.ГЖИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ ГІГІЄНИ, ЕКОЛОГІЇ ТА ПРАВА

Кафедра екології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за ОС «Магістр»

НА ТЕМУ: «ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ НПП
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконав: здобувач вищої освіти
спеціальності 101 «Екологія»

МИЩИШИН ВОЛОДИМИР ЮРІЙОВИЧ

Керівник: к.с-г.н., доцент кафедри
екології

_____ Калин Б.М.

Рецензент: д.е.н., професор кафедри
історії України, економічної теорії та
туризму

_____ Липчук В.В.

Львів 2021 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій
імені С.З. Гжицького**

Факультет ветеринарної гігієни, екології та права

Кафедра екології

ОС Магістр

Спеціальність 101 «Екологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри екології

Р.П. Параняк

“ ___ ” _____ 20 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ОС «МАГІСТР» ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

МИЩИШИНУ ВОЛОДИМИРУ ЮРІЄВИЧУ

1. Тема кваліфікаційної роботи **«Особливості функціонального зонування НПП Львівської області»**

керівник роботи к. с-г. н., доцент Калин Б.М., затверджена наказом вищого навчального закладу від « ___ » _____ 20 року № _____

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи „___” 20 року
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи – статистичний щорічник Львівської області за 20 рік; офіційні сайти національних природних парків Львівської області, методики визначення рекреаційної місткості заповідних об'єктів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): вивчити особливості національних природних парків в системі природоохоронних територій та підходи й особливості функціонального зонування територій національних парків світу й України, провести аналіз функціонального зонування НПП Львівщини, визначити рекреаційну місткість зон стаціонарної рекреації, запропонувати заходи оптимізації функціонального зонування національних парків.
5. Перелік графічного матеріалу – у роботі будуть представлені таблиці, рисунки.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Чайковський Б.П., доцент		
Цивільний захист	Фреюк Д.В., ст. викладач		

7. Дата видачі завдання „___” _____ 20 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ		
2	Огляд наукової літератури		
3	Опрацювання методів досліджень		
4	Опрацювання результатів досліджень		
5	Написання розділів «Охорона праці» та «Цивільний захист»		
6	Висновки		
7	Підготовка роботи до захисту		

Здобувач вищої освіти

_____ **Мицишин В.Ю.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ **Калин Б.М.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ імені С. З. ГЖИЦЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ ГІГІЄНИ, ЕКОЛОГІЇ ТА ПРАВА

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу Мищишина Володимира Юрійовича
на тему: „Особливості функціонального зонування НПП Львівської області”.

1. Актуальність теми, відповідність виконаної роботи завданню для дипломної роботи. Кваліфікаційна робота присвячена вивченню функціонального зонування національних природних парків, що покликані забезпечити не лише заповідну, а й наукову, освітню, рекреаційну та інші функції. Реалізація останніх залежить від правильного поділу їх територій на ділянки з різним рівнем дозволеного господарювання та використання ресурсів – функціональні зони. З огляду на це тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

2. Загальні відомості про роботу, характеристика виконання основних її розділів. Робота викладена на 79 сторінках комп'ютерного тексту. Складається із 5 розділів, містить 19 рисунків, 6 таблиць, 1 додаток і 52 джерела використаної літератури. Зміст кожного з розділів висвітлює окремі аспекти тематики кваліфікаційної роботи.

3. Позитивні сторони роботи, оцінка її реального значення, рекомендації по запровадженню одержаних даних у виробництво. При виконанні кваліфікаційної роботи було вивчено особливості НПП в системі природоохоронних територій, визначено підходи та особливості зонування територій національних парків світу й України, проведено аналіз функціонального зонування НПП Львівщини, визначено рекреаційну місткість зон стаціонарної рекреації НПП та запропоновано заходи оптимізації функціонального зонування НПП.

4. Науковий та методичний рівень виконання роботи. Робота виконана на належному науковому рівні та відповідає вимогам, що висувуються до кваліфікаційних робіт.

5. Недоліки. Для більш повної оцінки рекреаційного навантаження бажано було описати ділянки стаціонарної рекреації НПП.

6. Заключення про роботу в цілому. Кваліфікаційна робота Мищишина В.Б. відповідає вимогам. В роботі представлені всі необхідні розділи, опрацьовано достатню кількість джерел літератури.

7. Запропонована оцінка Відмінно.

8. Відомості про рецензента (прізвище, ім'я по батькові, місце роботи, посада, освіта) Липчук В.В., д.е.н., професор кафедри історії України, економічної теорії та туризму.

Підпис рецензента _____

Дата заповнення рецензії _____

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота написана на 79 сторінках комп'ютерного тексту. Складається із 5 розділів, містить 19 рисунків, 6 таблиць, 1 додаток і 52 джерела використаної літератури.

Ключові слова: *природоохоронна діяльність, природно-заповідний фонд, національний природний парк, функціональні зони, ландшафтне зонування.*

Заповідна справа на теперішньому етапі активно розвивається, надаючи природоохоронним територіям спеціального режиму. У цьому процесі вирізняються національні природні парки, що покликані забезпечити не лише заповідну, а й інші, не менш важливі, функції. Реалізація останніх залежить від правильного поділу їх територій на ділянки з різним рівнем дозволеного господарювання та використання ресурсів – функціональні зони. Часто під час поділу території НПП не враховується багато чинників, тобто сам поділ проводиться не точно, з окремими недоліками, які найчастіше полягають у неврахуванні ландшафтної структури та ландшафтного різноманіття території НПП. Тому аналіз функціонального зонування територій НПП є актуальним як для України, так і для Львівщини.

Мета роботи: аналіз функціонального зонування територій національних природних парків як основи збереження та охорони різноманіття.

Об'єктом дослідження є мережа національних природних парків Львівщини.

Предметом дослідження – функціональне зонування та рекреаційна місткість територій НПП.

У завдання кваліфікаційної роботи входило:

- вивчити особливості НПП в системі природоохоронних територій;
- визначити особливості зонування територій національних парків світу й України;
- здійснити аналіз функціонального зонування НПП Львівщини;
- визначити рекреаційну місткість зон стаціонарної рекреації НПП;
- запропонувати заходи оптимізації функціонального зонування НПП.

Головні методи дослідження: статистичні, системний аналіз й узагальнення результатів.

Зразок заяви здобувача вищої освіти

Завідувачу кафедри

здобувача вищої освіти

(ІПБ, факультет, курс, група)

ЗАЯВА

Я ..... надаю свою згоду на перевірку моєї кваліфікаційної роботи в системі StrikePlagiarism виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в тексті роботи та збереження її в базі даних.

Робота для перевірки Університетом надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи ідентична друкованій.

З правилами Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту та застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений (а).

Дата

підпис